

Annotatiestrategie Rijk

Auteur: 10.2.

Datum: 16 december 2019

Versie: 1.0

← → ↻ pre.omgevingswet.overheid.nl/orienteren/zoekresultaten/locatie/gem-339aeade1bbb0005ba845b14d29d2c15 ☆ ⓘ

Omgevingsloket Inloggen

Home Vergunningcheck Aanvragen Regels op de kaart Mijn Omgevingsloket

Filteren op eigenschappen
Filters toepassen

- > Activiteiten
- > Thema
 - ☐ bodem
 - ☐ cultuur erfgoed
 - ☐ energie
 - ☐ externe veiligheid
 - ☐ gezondheid
 - ☐ infrastructuur
 - ☐ landschappen
 - ☐ lucht
 - ☐ natuur
 - ☐ water
 - ☐ watersystemen
 - ☐ werelderfgoed
 - ...minder opties
- > Normadressaat
- > Documenttype
- > Documentstatus
- > Organisatie

beiden

kaartlagen legenda help

versie: 0.11.50

Samenvatting

Het annoteren van teksten (in dit geval juridische regels) is nodig om de regel eigenschappen te geven waardoor deze machine leesbaar wordt. Dat wil zeggen, voor de computer eenvoudig te selecteren is. Dit biedt functionaliteiten aan de gebruiker wanneer deze zich in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) op de kaart wil oriënteren (klik-op-de-kaart), bijvoorbeeld het kunnen filteren waardoor alleen de regels getoond worden waarnaar een gebruiker opzoek is. We kennen dit bijvoorbeeld van een kledingwebshop waar de bezoeker ‘dames’, ‘trui’ en ‘rood’ kan selecteren waardoor alleen rode damestruien worden getoond. Dit geldt ook voor de annotaties ten behoeve van het tonen van regels in het DSO. Het toevoegen van deze ‘tags’ aan een juridische regel (of kledingstuk in het voorbeeld van de webshop) heet annoteren. Annoteren is nodig om dienstverlening in het DSO te kunnen bieden. Niet alleen ten behoeven van de klik-op-de-kaart mogelijkheid maar ook voor een goede koppeling van de andere functionaliteiten. Namelijk om de juiste vragenboom te tonen voor de functionaliteit vergunningscheck en op het juiste aanvraagformulier te bieden voor de functionaliteit vergunning aanvragen.

Eind 2018 is in het Opdrachtgevend Beraad (OGB) besloten om vooralsnog alleen annotaties die nodig zijn op grond van de Bekendmakingswet op te nemen. Dit zijn de annotaties om omgevingsbesluiten te kunnen tonen via de LVBB in DSO-LV. Het OGB heeft de bevoegd gezagen (koepels en Rijk) gevraagd te bezien hoe de ambities met betrekking tot de dienstverlening voor annoteren op elkaar kunnen worden afgestemd. Om tot afstemming te komen is het in de eerste plaats van belang dat het Rijk zelf komt tot een ambitie niveau en strategie voor wat betreft het annoteren. In deze annotatiestrategie betreft de scope de regelgeving. De NOVI, projectbesluiten en programma's zijn buiten beschouwing gelaten.

Aan de hand van een aantal ambitieniveaus beschrijft deze notitie feitelijk wat annoteren betekent. Ten eerste door in te gaan op wat annoteren oplevert voor de gebruiker. Ten tweede door te beschrijven wat annoteren betekent voor het Rijk (in termen van organisatie, techniek en financiën). Tot slot door randvoorwaarden met betrekking tot annoteren te benoemen.

Op basis van de feitelijke analyse en gesprekken met de rijkspartijen¹ is het volgende geconcludeerd:

1. Om het DSO van waarde (doorzoekbaar) te laten zijn voor de verschillende groepen eindgebruikers (professionals bij decentrale overheden, professionele planmakers en burgers/mkb) zijn een gericht aantal service annotaties nodig (zie hoofdstuk 3). Het Rijk dient daarom minimaal de ambitie te hebben om gerichte service annotaties toe te voegen.
2. Er zijn echter verschillende redenen waarom gefaseerd naar dit ambitieniveau toegewerkt dient te worden:
 - a. Het Bureau ICT Toetsing (BIT) heeft geadviseerd bij inwerkingtreding de scope te reduceren en de omvang te beperken door te richten op hetgeen noodzakelijk is om het huidige niveau van dienstverlening te handhaven.²
 - b. De standaard (inclusief waardenlijsten die nodig zijn om te annoteren) en de regelgeving (initiële publicatie, invoeringsbesluiten/regeling, aanvullingssporen en

¹ Er is gesproken met de verandermanagers van de ministeries van BZK, EZK/LNV, IenW en OCW, RWS/WVL en de programmadirectie Eenvoudig Beter.

² Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2017/10/06/definitief-bit-advies-voor-programma-digitaal-stelsel-omgevingsweg>.

eventueel veegwet) zijn nog in beweging. Zo is bijvoorbeeld nog niet duidelijk op welke wijze een annotatie dient te worden gemuteerd en zijn de lijsten met mogelijke annotaties nog niet vastgesteld. Er is daarom een aanzienlijke kans op dubbel werk indien te vroeg wordt gestart met annoteren. Daarbij komt dat nog niet besloten is of de AMvB's in de STOP-TPOD standaard worden gepubliceerd. Publicatie in deze standaard is nodig om ontsluiting van annotaties in het DSO mogelijk te maken. Dit besluit wordt medio 2020 genomen.

- c. De waarde van annotaties om te filteren (zoeken) in het DSO is substantieel kleiner als niet alle regels die op een locatie gelden op dezelfde wijze zijn geannoteerd. Een gebruiker ziet:

- i. Of, alle regels die op een locatie gelden als niet wordt gefilterd. Veelal zijn dit er ongeveer 6.000.
- ii. Of, geen regels op een locatie als wordt gefilterd maar er geen regels voor die filter zijn geannoteerd.
- iii. Of, een deel van de regels die van toepassing zijn met betrekking tot hetgeen waarop wordt gefilterd als een deel van de regels wel en een deel van de regels niet is geannoteerd. De gebruiker weet op dat moment ook niet welke regels hij of zij mist.
- iv. Of, alle regels die op een locatie gelden op een geselecteerd onderwerp indien voor alle regels deze annotatie op uniforme wijze is aangebracht.

Indien dus niet alle regels die van toepassing zijn op een locatie op een uniforme wijze zijn geannoteerd is de bruikbaarheid van de selectie aan regels die de gebruiker ziet beperkt. Niet alle regels zullen op 1 januari 2021 (op uniforme wijze) zichtbaar zijn in het DSO. De waterschappen hebben tot 2023 voor de initiële publicatie en de gemeenten hebben tot 2029 om de bestemmingsplannen om te zetten in een omgevingsplan. De waarde van annotaties om te filteren is daarom op 1 januari 2021 nog beperkt. Daarbij dient wel onderscheid gemaakt te worden tussen verschillende groepen gebruikers:

- i. Professionals bij bevoegd gezagen: Alleen het Rijk en provincies stellen instructieregels op. Instructieregels zijn regels die gericht zijn aan andere bevoegd gezagen lagen. Indien de AMvB's van het Rijk worden gepubliceerd staan dus wel alle instructieregels op 1 januari 2021 in het DSO en zou dit een volledig beeld voor de gemeentelijke professional kunnen geven. Dit kan duidelijk meerwaarde bieden omdat daardoor in één oogopslag duidelijk is voor een gemeente welke regels aan betreffende gemeente gericht zijn.
- ii. Professionele planmakers/burgers/mkb: voor de andere groepen gebruikers geldt dat ook gemeenten en waterschappen regels stellen die op hen van toepassing zijn. Voor hen zullen dus nog niet alle regels in DSO zichtbaar zijn op 1 januari 2021 en leidt een filter tot een onvolledig beeld.

3. Dit leidt ertoe dat de volgende fasering voor het Rijk een haalbare is (zie ook tabel 1). In paragraaf 4.3 en bijlage I is een inschatting gemaakt van de benodigde capaciteit voor deze werkzaamheden. Randvoorwaarde voor deze stappen is de publicatie van de AMvB's op basis van de STOP-TPOD standaard (besluit medio 2020).

- a. Fase 1. Annoteer op 1 januari 2021 zodanig dat technische koppeling van toepasbare regels en aanvraagformulieren mogelijk is (zodat de gebruiker vergunningschecks en vergunningsaanvragen kan doen vergelijkbaar met de huidige werkwijze met het Omgevingsloket Online en AIM). Dit betekent bijvoorbeeld dat voor een deel van de

regels de annotatie activiteit dient te worden toegevoegd (Bal en Bbl).³ RWS/WVL heeft deze annotaties voor een belangrijk deel aangebracht in het kader van het opstellen van vragenbomen/toepasbare regels. In samenspraak tussen Eenvoudig Beter, RWS/WVL en KOOP dient onderzocht te worden in hoeverre synchronisatie kan plaatsvinden waardoor deze annotaties worden benut voor publicatie in STOP-TPOD.

- b. Fase 2. Indien techniek en regelgeving voldoende uitontwikkeld zijn is de meerwaarde van de gerichte service annotatie van instructieregels het grootst omdat voor professional bij bevoegd gezagen daarmee volledig beeld van instructieregels in DSO ontstaat. Ook de regels van provincies worden op 1/1/2021 immers gepubliceerd. Het is daarbij van belang dat met provincies wordt afgestemd dat instructieregels op uniforme wijze worden geannoteerd.
 - c. Fase 3. Zo snel mogelijk nadat regelgeving en techniek uitontwikkeld zijn (naar verwachting Q2 2021), het annoteren volgens ambitieniveau (gerichte service annotaties). Dit niveau zou uiterlijk in 1 januari 2023 bereikt moeten zijn. Daardoor kan het Rijk de toon zetten en een voorbeeld vormen voor waterschappen en gemeenten. Gemeenten die voorloper willen zijn kunnen dan na 1/2023 voor hun gemeente een goed bruikbaar DSO hebben voor burgers en professionele planmakers.
 - d. Fase 4. Op de langere termijn kan het Rijk de functionaliteit verder uitbouwen door ook uitgebreide annotaties toe te voegen. Randvoorwaarde is dat op dat moment plansoftware wordt gebruikt om juridische regels op te stellen of aan te passen.
4. Tot slot volgt uit de annotatiestrategie de behoefte om over software te beschikken om annotaties toe te kunnen voegen. Daarom is het wenselijk op korte termijn rijksbreed besluiten te nemen over het al dan niet gezamenlijk inkopen van software en het centraal of departementaal toevoegen van annotaties (zie paragraaf 4.1 en 4.2). Dit hangt samen met een breder besluit over het centraal of departementaal beleggen van de verantwoordelijkheid voor de publicatie van regelgeving in het OW-domein (besluit over Serviceteam Rijk).

Wat	Wanneer	Randvoorwaarden
Annoteren t.b.v. technische koppeling toepasbare regels	1/1/2021	Publiceren AMvB's in STOP-TPOD
Annoteren van gerichte service annotaties bij alle regels	Zodra is voldaan aan randvoorwaarden (eind 2020 / begin 2021) en voor 1/1/2023	Publiceren AMvB's in STOP-TPOD Techniek (muteren in DSO en standaard) en regelgeving (BKL) voldoende volwassen Afspraken over uniforme annoteren met andere bevoegd gezagen Geïmplementeerde software om te annoteren
Uitgebreid annoteren	Lange termijn	Publiceren AMvB's in STOP-TPOD Techniek (muteren in DSO en standaard) en regelgeving (BKL) voldoende volwassen Afspraken over uniforme annoteren met andere bevoegd gezagen. Tonen meer complexe annotaties in DSO uitontwikkeld. Geïmplementeerde software om regels op te stellen en te annoteren.

³ Bal = Besluit activiteiten leefomgeving; Bbl = Besluit bouwwerken leefomgeving.

Risicoanalyse

Het starten met annoteren brengt een aantal risico's met zich mee. Deze risico's zijn vertaald in randvoorwaarden om de kans dat een risico realiteit wordt te minimaliseren.

- Technische risico's
 - Annotaties moeten opnieuw worden gedaan omdat de waardenlijsten waarop annotaties gebaseerd zijn wijzigen. Een randvoorwaarde is daarom dat de waardenlijsten uitontwikkeld zijn. De verwachting is dat de waardenlijsten begin 2020 voldoende uitontwikkeld zijn om te kunnen annoteren.
 - Annotaties kunnen niet worden aangepast of toegevoegd na publicatie omdat het muteren van annotaties nog niet ontwikkeld is in de standaard. Een randvoorwaarde is daarom dat de standaard voldoende volwassen is voordat met annoteren wordt gestart. De planning in de roadmap van KOOP leidt ertoe dat het toevoegen van annotaties bij gepubliceerde regels eind 2020 / begin 2021 in het DSO gerealiseerd is.
 - Het is niet mogelijk de annotaties bij de gepubliceerde regels te voegen. Bij initiële publicatie moet het in het werkproces mogelijk zijn om annotaties te converteren naar STOP-TPOD. De huidige conversie van de regels voor het Rijk verloopt via KOOP. KOOP heeft aangegeven in 2020 niet klaar te zijn voor het toevoegen van annotaties aan de STOP-TPOD standaard. Dat betekent dat een alternatieve oplossing dient te worden gezocht indien annoteren bij initiële publicatie in 2020 wenselijk is.
 - Fouten in de conversie leiden tot foutief gekoppelde annotaties. Indien handmatig wordt geannoteerd is de foutgevoeligheid groter omdat in software toepassingen kunnen worden toegevoegd die kans op fouten minimaliseren. Het is daarom wenselijk eerst een softwaretool te implementeren.
- Juridische risico's
 - Het is niet mogelijk om regels te annoteren omdat de regels niet in de STOP-TPOD standaard worden gepubliceerd. Medio 2020 wordt voor de AMvB's besloten of gepubliceerd wordt via STOP-TPOD, op basis van een proef begin 2020. Een randvoorwaarde voor annoteren is dat AMvB's in STOP-TPOD worden gepubliceerd.
 - Annotaties moeten opnieuw worden gedaan omdat regelgeving wijzigt. Tot 2021 worden er de regels in verschillende tranches gepubliceerd (initiële publicatie, aanvullingssporen, et cetera). Deze tranches beïnvloeden elkaar (een tranche wijzigt regels die in een voorgaande tranche zijn gepubliceerd). Dit kan ertoe leiden dat annotaties dienen mee te bewegen met deze wijzigingen. Een randvoorwaarde is daarom dat voldoende zicht is op wat deze bewegingen in de regelgeving betekenen voor annoteren.
- Samenwerkingsrisico's
 - Annotaties worden niet aangepast waardoor in de toekomst fouten ontstaan omdat het beheer van annotaties niet belegd is. Een randvoorwaarde is daarom dat eerst duidelijk is wie verantwoordelijk is voor het beheer en welk proces wordt gevolgd om bij wijzigingen in de regelgeving de annotaties eveneens te wijzigen.
 - De bruikbaarheid van annotaties om het DSO te doorzoeken is beperkt als niet alle regels die van toepassing zijn op een locatie op uniforme wijze zijn geannoteerd. Een randvoorwaarde is daarom dat afspraken met andere bevoegd gezagen worden gemaakt over uniform annoteren.

Inhoudsopgave

Annotatiestrategie Rijk.....	1
Samenvatting.....	2
1. Inleiding	7
1.1. Onderzoeksvragen en aanpak.....	7
1.2. Context	7
2. Wat is annoteren en welke ambitieniveaus zijn er?	7
2.1. Overzicht mogelijke annotaties	8
2.2. Niveaus van annoteren	9
3. Wat levert annoteren op voor de verschillende groepen gebruikers?	10
3.1. Verplichte annotaties.....	10
3.2. Annoteren volgens ambitieniveau 1	11
3.3. Annoteren volgens ambitieniveau 2.....	12
3.4. Annoteren volgens ambitieniveau 3	13
4. Wat betekenen de ambitieniveaus voor het Rijk?	14
4.1. Organisatie	14
4.1.1. Proces	14
4.1.2. Competenties	17
4.2. Techniek	17
4.3. Financiën	18
4.3.1. Capaciteit.....	18
4.3.2. Structurele en incidentele materiele uitgaven	20
4.3.3. Totale kosten	21
5. Randvoorwaarden.....	22
5.1. Volwassenheid techniek.....	22
5.2. Stabiliteit regelgeving	23
5.3. Verhouding met andere bevoegd gezagen.....	23
Bijlage I. Onderbouwing capaciteit.....	24
Bijlage II. Overzicht requirements ten behoeve marktvraag	27

1. Inleiding

Eind 2018 is in het Opdrachtgevend Beraad (OGB) besloten dat om vooralsnog alleen annotaties die nodig zijn op grond van de Bekendmakingswet op te nemen. Dit zijn de annotaties om omgevingsbesluiten te kunnen tonen via de LVBB in DSO-LV. Het OGB heeft de bevoegd gezagen (koepels en Rijk) gevraagd te bezien hoe de ambities met betrekking tot de dienstverlening voor annoteren op elkaar kunnen worden afgestemd. Om tot afstemming te komen is het in de eerste plaats van belang dat het Rijk zelf komt tot een ambitie niveau en strategie voor wat betreft het annoteren. In deze annotatiestrategie betreft de scope de regelgeving. De NOVI, projectbesluiten en programma's zijn buiten beschouwing gelaten.

1.1. Onderzoeksvragen en aanpak

In deze notitie wordt op een viertal vragen ingegaan:

- Wat is annoteren en welke ambitieniveaus zijn er?
- Wat levert annoteren op voor de verschillende groepen gebruikers?
- Wat betekent annoteren voor het Rijk, waarbij we onderscheid maken tussen:
 - o Organisatie
 - hoe kunnen verantwoordelijkheden worden belegd?
 - hoe kan het proces van annoteren worden ingericht?
 - welke competenties zijn nodig om te kunnen annoteren?
 - o Techniek
 - welke systemen/software is nodig om te annoteren?
 - o Financiën
 - wat is de benodigde capaciteit?
 - wat zijn incidentele (bijvoorbeeld implementatie en opleiding) en structurele kosten (bijvoorbeeld software licenties)?
- Aan welke randvoorwaarden dient wanneer te zijn voldaan?

Om tot deze annotatiestrategie te komen is in eerste instantie een feitelijke analyse gemaakt van wat annoteren is en wat het oplevert. Vervolgens is aangesloten bij de werkgroep interbestuurlijk annoteren en zijn individuele gesprekken gevoerd met belangrijkste rijkspartijen die met annoteren te maken hebben (ministeries van BZK, IenW, EZK/LNV en OCW en Rijkswaterstaat).

1.2. Context

Een aantal onderzoeksvragen hangt samen met besluiten over andere vraagstukken. Het besluit over het wel of niet inrichten van een Service Team Rijk (STR) hangt bijvoorbeeld sterk samen met de mogelijke invulling van het proces. Bij het opstellen van de notitie is daarom intensief afgestemd met het traject om tot een kosteninschatting voor het STR te komen.

2. Wat is annoteren en welke ambitieniveaus zijn er?

1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Onderdeel van de omgevingswet is het digitaal ontsluiten van regels. Het digitaal ontsluiten van regels moet het voor burgers, bedrijven en maatschappelijke actoren eenvoudiger maken om eenduidig en transparant de regels die van toepassing zijn op een locatie in te zien. Met andere woorden het dient de zichtbaarheid en vindbaarheid van regels voor de gebruiker te vergroten. Om te zorgen voor deze zichtbaarheid en vindbaarheid is binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) in drie toepassingen voorzien:

- Regels zijn gekoppeld aan een locatie op de kaart. Elke regel krijgt een gebied qua werking mee. In de standaard voor publicatie (STOP-TPOD) is vastgelegd dat bij de publicatie dient te worden aangegeven waar deze geldt.
- Middels vragenbomen worden gebruikers in staat gesteld op een begrijpelijke wijze inzicht te krijgen in de vraag of iets wel of niet mag op een locatie. Het Rijk heeft een aantal topactiviteiten bepaald waarvoor PR13 vragenbomen opstelt.
- Door annotaties kan gericht gezocht worden naar bepaalde regels op een locatie ('prik op de kaart'). Het Rijk heeft nog niet bepaald in hoeverre in deze annotaties wordt voorzien.

Het annoteren van teksten (in dit geval juridische regels) is nodig om de regel eigenschappen te geven waardoor deze machine leesbaar wordt. Dat wil zeggen, voor de computer eenvoudig te selecteren is. Dit leidt ertoe dat de gebruiker kan filteren waardoor alleen de regels getoond worden waarnaar een gebruiker opzoek is. Een voorbeeld is dat in een kleding webshop 'vrouw' en 'jurk' kan worden geselecteerd en de bezoeker dan alleen de kledingstukken in die categorie ziet. In de kleding webshop kan niet alleen op de categorieën 'geslacht' en 'kledingtype' worden gezocht maar zijn er ook andere annotaties, zoals maat, kleur en seizoen. Dit geldt ook voor de annotaties ten behoeve van de vertoning in het DSO. Het toevoegen van deze 'tags' aan een juridische regel (of kledingstuk in het voorbeeld van de webshop) heet annoteren.

2.1. Overzicht mogelijke annotaties

Voor een deel van de annotaties geldt dat deze verplicht dienen te worden meegegeven om (officiële) publicatie mogelijk te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de geografische begrenzing waar een regel geldt. Deze verplichte annotaties zijn beschrijven in de impactanalyse van de STOP TPOD AMvB-MR en maken geen onderdeel uit van deze annotatiestrategie.

De verplichte annotaties bieden geen mogelijkheden om regels in het DSO te doorzoeken anders dan de volledige set van regels die op een locatie gelden tonen. Er ontstaat daardoor dus geen doorzoekbaarheid voor de gebruiker

Om te regels doorzoekbaar te maken zijn in de STOP-TPOD annotaties gedefinieerd. Deze hebben we ingedeeld afhankelijk van het doel van de annotatie (zie tabel 1). Een aantal annotaties is bedoeld om aan te geven voor wie een regel bedoeld is (bijvoorbeeld een instructieregel voor een ander bevoegd gezag of een voor eenieder geldende regel). Een aantal annotaties is bedoeld om aan te geven waar de regel over gaat (bijvoorbeeld thema en activiteit). En een aantal annotaties is bedoeld om de inhoud van de regel te tonen (bijvoorbeeld omgevingswaarde).

Kernvragen	Bijbehorende mogelijkheden voor annotaties	Voor type regel
1. Behoor ik tot de doelgroep van deze regel?	Type juridische regel: regel voor iedereen, instructieregel of omgevingswaarderegel.	Alle
	InstructieregelInstrument: de naam van het instrument waartoe de instructieregel zich richt	Instructieregels
	InstructieTaakuitvoering: het type bestuurslaag of organisatie waar de instructieregel over gaat, ook wel adressaat genoemd	Instructieregels
2. Waar gaat de regel over?	Thema: sectorale aspect waar regel over gaat.	Alle
	Activiteit/Activiteitengroep/BovenliggendeActiviteit: de activiteit waarvoor regels worden gesteld. Met activiteitgroep wordt categorie voor verbeelding bedoeld. BovenliggendeActiviteit geeft weer hoe de activiteit past in de Functionele Structuur ten behoeve van koppeling toepasbare regels	Regels voor iedereen
	GerelateerdeActiviteit: activiteit die contextueel relevant is (alleen voor regels voor iedereen).	Regels voor iedereen
	Gebiedsaanwijzing/groep: naam voor locatie die wordt aangewezen (bijvoorbeeld natuurgebied).	Regels voor iedereen Instructieregels
3. Wat is de inhoud van de regel?	Omgevingswaarde/groep: de waarde en het type omgevingswaarde	Omgevingswaarderegel
	Omgevingsnorm/groep: de norm en het type omgevingsnorm	Regel voor iedereen Instructieregel
	Normwaarde (kwalitatief of kwantitatief): de normwaarde zelf. Deze kan kwantitatief of kwalitatief zijn. Indien kwantitatief dient eenheid te worden aangegeven.	Alle
	Activiteitsregelkwalificatie: doel van juridische regel ten opzichte van activiteit, bijvoorbeeld verbod, gebod of vergunningsplicht	Regel voor iedereen

Tabel 1. Overzicht met mogelijke annotaties in 0.98 kern versie van de standaard (AMvB-MR TPOD).

2.2. Niveaus van annoteren

Afhankelijk van de ambitie van het bevoegd gezag (dat wil zeggen het gewenste niveau van dienstverlening) zijn verschillende keuzes mogelijk met betrekking tot welke annotaties wel en niet worden gebruikt. Hoofdzakelijk kunnen vier ambitieniveaus worden onderscheiden:

- **Verplicht:** wettelijk minimum. Dit betreffen de annotaties die juridisch verplicht zijn op grond van de bekendmakingswet om regels te kunnen publiceren.
- **Niveau 1:** technisch nodig voor tonen toepasbare regels. Dit ambitieniveau gaat ervanuit dat hetgeen wordt geannoteerd dat nodig is om de toepasbare regels en vergunningsaanvraagformulieren te tonen. Dit niveau biedt beperkt doorzoekbaarheid van de functionaliteit ‘klik-op;de;kaart’.
- **Niveau 2:** gerichte service annotaties. Bij dit ambitieniveau worden gericht annotaties toegevoegd die het vinden van de juiste regel voor de gebruiker eenvoudiger maak.
- **Niveau 3:** uitgebreid annoteren. Indien de ambitie om uitgebreid te annoteren wordt gerealiseerd ontstaat voor de gebruiker een optimale functionaliteit van alle toepassingen die in het DSO ontwikkeld worden.

Binnen de niveaus is het voor het Rijk relevant om onderscheid te maken tussen twee type regels: 1) *direct werkende regels* (regels die voor iedereen gelden); 2) *instructieregels* (regels die geen directe werking hebben voor één ieder maar over een regel stellen voor een ander bevoegd gezag); of 3) *omgevingswaardenregels* (regels die geen directe werking hebben voor één ieder maar over een regel stellen voor een ander bevoegd gezag of het eigen bevoegd gezag).

De toedeling van annotaties per niveau is gebaseerd op de indeling die is afgestemd in de interbestuurlijk werkgroep annoteren. Daar is vastgesteld welke annotaties als eerst zouden moeten worden aangebracht indien wordt geannoteerd, zodat de verschillende bevoegd gezagen lagen zoveel mogelijk dezelfde annotaties gebruiken.

Laag		Ambitieniveau				Hoog
		Verplicht. Wettelijk minimum	Niveau 1. Technisch nodig voor tonen toepasbare regels	Niveau 2. Gerichte service annotaties	Niveau 3. Uitgebreid annoteren	
Regel voor iedereen	Werkingsgebied (locatie) Idealisatie	Verplicht + Voor regels in Bal en Bbl: - Type juridische regel - Activiteiten/ BovenliggendeActiviteit Voor regels in H3 en H4 Bal - Gerelateerde activiteit	Verplicht en niveau 1 + Indien nog niet in niveau 1 geannoteerd: - Type juridische regel - Activiteiten/ BovenliggendeActiviteit Voor alle regels: - Activiteitengroep - Thema - Gebiedsaanwijzing/groep	Verplicht, niveau 1 en 2 + Omgevingsnorm/groep Normwaarde (kwantitatief of kwalitatief) GerelateerdeActiviteit Activiteitregelkwalificatie		
	Instructie regels		Verplicht + Type juridische regel InstructieregelInstrument InstructieTaakuitoefening (adressaat) Gebiedsaanwijzing/groep Thema	Verplicht en niveau 1 + Omgevingsnorm/groep Normwaarde (kwantitatief of kwalitatief)		
	Omgevings waarderegel		Verplicht + Type juridische regel Thema	Verplicht en niveau 1 + Omgevingswaarde groep Normwaarde (kwantitatief of kwalitatief)		

Figuur 1. Overzicht van relevante annotaties per niveau waarbij onderscheid gemaakt is tussen verschillende type regels. De annotaties per niveau zijn gebaseerd op de interbestuurlijke richting die is vastgesteld in de werkgroep interbestuurlijk annoteren.

3. Wat levert annoteren op voor de verschillende groepen gebruikers?

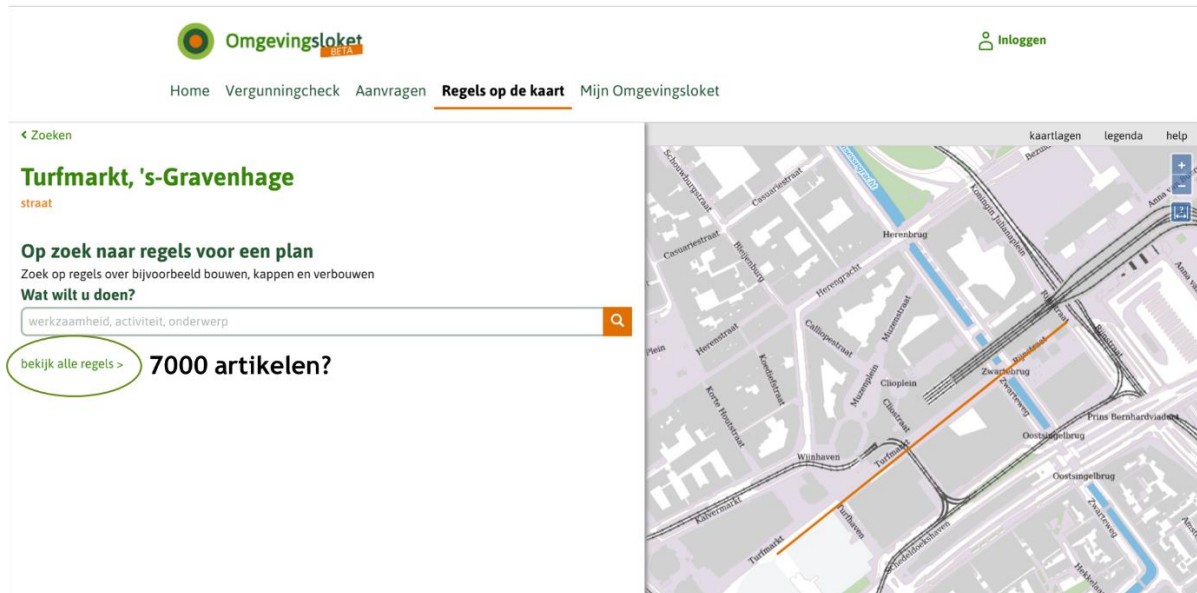
Het verschilt per ambitieniveau en per type gebruiker wat de opbrengsten zijn. We maken hierna daarom per type gebruiker inzichtelijk wat het annoteren op basis van de verschillende ambitieniveaus oplevert. We onderscheiden de volgende gebruikersgroepen:

- Professionele planmakers (veelal ingenieursbureaus en planners voor ruimtelijke projecten).
- Professionals bij (andere) bevoegd gezagen (bijvoorbeeld gemeentelijke beleidsmakers).
- Burgers en mkb'ers (bijvoorbeeld burger met initiatief om verdieping op huis te zetten).

3.1. Verplichte annotaties

Met betrekking tot het ambitieniveau waarin alleen verplichte annotaties worden toegevoegd, geldt voor alle groepen gebruikers hetzelfde. Zoals hiervoor aangegeven zijn annotaties nodig om de regels doorzoekbaar te maken. Dat betekent dat als er geen annotaties zijn toegevoegd en een locatie wordt geselecteerd het alleen mogelijk is om alle regels te tonen. Dit leidt bijvoorbeeld op de Turfmarkt in Den Haag tot een set van 7.000 regels die aan de gebruiker worden getoond (zie figuur XX).

Daarbij komt dat de DSO-viewer de gebruiker de mogelijkheid biedt om te filteren. Bijvoorbeeld door alle regels over geluid te tonen. Echter, wanneer niet geannoteerd is dat een regel betrekking heeft op geluid en een gebruiker selecteert de regels over ‘geluid’ dan wordt die regel niet getoond. Dit leidt tot een onvolledig beeld bij de gebruiker waarvan de gebruiker zich mogelijk niet bewust is (die gaat ervanuit alle regels over geluid te zien).

Figuur 2. Voorbeeld van DSO-viewer zonder vrijwillige annotaties.

3.2. Annoteren volgens ambitieniveau 1

Indien volgens ambitieniveau 1 wordt geannoteerd krijgen gebruikers zoveel mogelijk een vergelijkbare dienstverlening ten opzichte van de huidige situatie:

- Het tonen van regels die op een locatie gelden zoals momenteel in Ruimtelijkeplannen getoond.
- Als particulier of als professional een vergunningscheck of -aanvraag doen zoals momenteel geboden in het Omgevingsloket.
- Het bieden van de mogelijkheid aan professionals om online een vergunnings-/meldingscheck te doen en de melding in te dienen in het kader van het Activiteitenbesluit via AIM.

De eerste functionaliteit wordt eveneens geboden indien alleen verplichte regelgeving wordt geannoteerd. Voor de andere functionaliteiten is het nodig dat aan bepaalde regels de annotatie ‘activiteit’ (en bijbehorend ‘bovenliggende activiteit’ en ‘gerelateerde activiteit’) wordt toegevoegd. Dit wordt ook wel de functionele structuur genoemd. De functionele structuur is nodig om de juiste vragenbomen (die nodig zijn voor de vergunningscheck) en de juiste aanvraagformulieren (die nodig zijn om online een vergunning aan te vragen) te laden.⁴ WVL (Rijkswaterstaat) maakt vragenbomen. Momenteel zijn 300 vragenbomen gerealiseerd en zijn er nog 100 in voorbereiding. In totaal gaat het dus om ongeveer 400 regels die een dergelijke koppeling in de functionele structuur krijgen. Deze vragenbomen hebben betrekking op regels in het Bbl, het Bal en de bruidsschat. In het kader van het opstellen van deze vragenbomen heeft RWS/WVL reeds annotaties aangebracht bij deze regels.

De vragenbomen bieden bijvoorbeeld de mogelijkheid aan een bewoner om eenvoudig online te checken of het toegestaan is om werkzaamheden uit te voeren aan het rijksmonumentale

⁴ Nodig vanwege synchronisatie in concepten tussen OZON en RTR (Registratie Toepasbare Regels).

pand waarin hij of zij woont. Indien deze annotaties niet worden toegevoegd dient de gebruiker op basis van de onderliggende regelgeving na te gaan wat wel of niet mag. Dit kost de gebruiker meer tijd en zal leiden tot meer vragen aan het bevoegd gezag (in dit geval het Rijk).

Een soortgelijke situatie doet zich voor met betrekking tot vergunningverlening. Bij dit ambitieniveau wordt het voor een professional mogelijk online gericht een vergunningsaanvraag te doen voor de uitvoering van een milieubelastende activiteit. Indien deze annotaties niet zijn toegevoegd krijgt de aanvrager een leeg aanvraagformulier (NAW gegevens + open veld). Het is voor de gebruiker lastiger om de juiste informatie in dit formulier op te nemen en leidt voor het bevoegd gezag tot meer tijd voor het controleren en het stellen van aanvullende vragen.

Samengevat kan worden gezegd dat met ambitieniveau 1 de functionaliteiten om een vergunningscheck of -aanvraag te doen worden geboden maar dat de functionaliteit om regels op de kaart te zoeken niet of zeer beperkt wordt geboden (zie figuur hierna).

Figuur 3. Bruikbaarheid van functionaliteiten van het DSO als geannoteerd wordt volgens ambitieniveau 1..

3.3. Annoteren volgens ambitieniveau 2.

Bij ambitieniveau 2 worden gerichte service annotaties toegevoegd aan de regels in het DSO. Daardoor ontstaat de mogelijkheid regels te doorzoeken door filters toe te passen. Om dit voor de gebruiker van waarde te laten zijn dienen alle regels die met betrekking tot een onderwerp op een locatie gelden op uniforme wijze te zijn geannoteerd. Dat betekent dat de zelfde formulering voor annotaties wordt gebruikt en dat vergelijkbare regels op vergelijkbare wijze worden geannoteerd. Afstemming met andere bevoegd gezagen is daarom van belang (zie paragraaf 5.3).

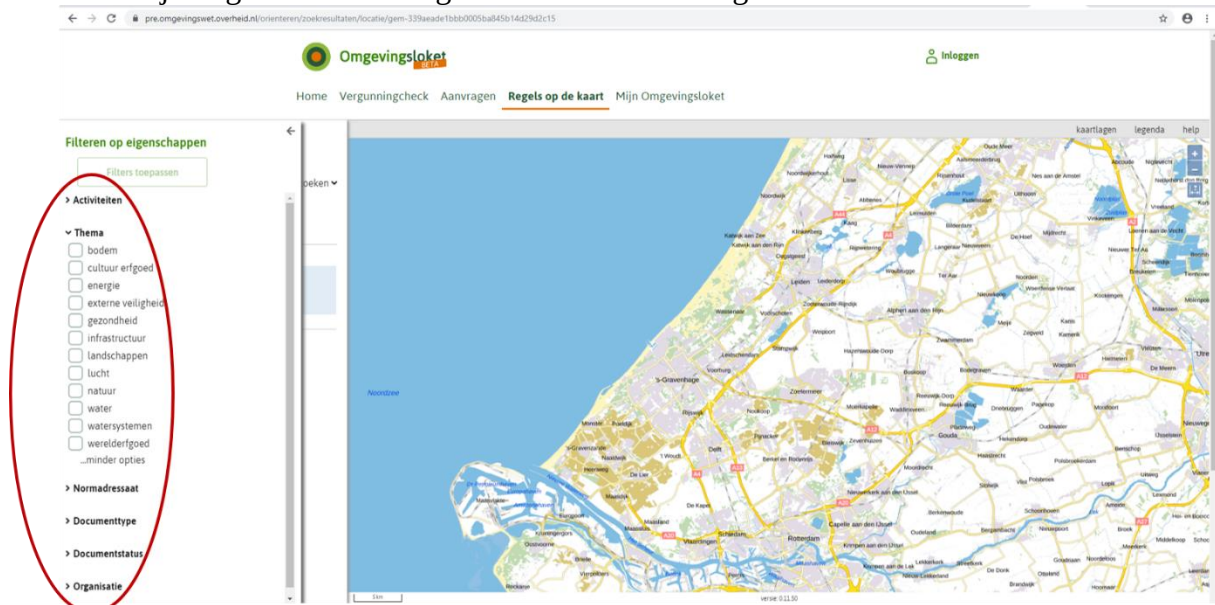
Voor de verschillende gebruikersgroepen biedt dit ambitieniveau de volgende meerwaarde:

- Professionals bij (andere) bevoegd gezagen:
 - o Een gemeenteambtenaar kan door gebruik te maken van de filters ‘instructieregel’ en ‘InstructieregelInstrument’ direct selecteren welke (instructie)regels gesteld zijn met betrekking tot het omgevingsplan. Dit maakt het eenvoudiger al deze regels overzichtelijk te hebben bij het aanpassen of opstellen van het omgevingsplan.
 - o Een beleidsmedewerker van het ministerie van LNV kan door te filteren op ‘natuurgebieden’ als gebiedsaanwijzing en ‘provincie’ als bevoegd gezag in

één keer alle regels zien die provincies hebben gesteld met betrekking tot natuurgebieden.

- In beide situaties hiervoor zou een uitgebreide analyse van wet- en regelgeving nodig zijn om tot een volledig overzicht van de geldende regels te komen indien filteren in de DSO-viewer niet tot het gewenste resultaat zou leiden. Annoteren is nodig om dit resultaat te bereiken. Dit geldt niet alleen voor gemeente ambtenaren en beleidsmedewerkers op departementen maar ook voor inspecties, uitvoeringsorganisaties, omgevingsdiensten en andere bevoegde gezagen.
- Professionele planmaker:
 - Een professionele planmaker kan door te filteren op de activiteit die hij of zij wil ondernemen in één keer zien welke regels van toepassing zijn op betreffende activiteit op de betreffende locatie (denk bijvoorbeeld aan het lozen van afvalwater). Door de regels te verbeelden op de kaart (tonen waar welke regel geldt) kan eventueel onderzoek gegaan worden naar een alternatieve locatie waar de gewenste activiteit wel mag worden uitgevoerd.
- Burger:
 - Indien een burger overlast ervaart kan een burger het DSO gebruiken om te controleren welke regels er op een locatie gelden met betrekking tot bijvoorbeeld het thema geluid.
 - Indien een burger een activiteit wil ondernemen, bijvoorbeeld het aanleggen van een steiger, kan met behulp van het filteren op activiteit overzicht worden verkregen in de regels die gelden met betrekking tot een dergelijke activiteit.

In de figuur hierna is een voorbeeld opgenomen van hoe filters er momenteel uit zien in DSO. De filters zijn nog in ontwikkeling en veranderen dus nog.

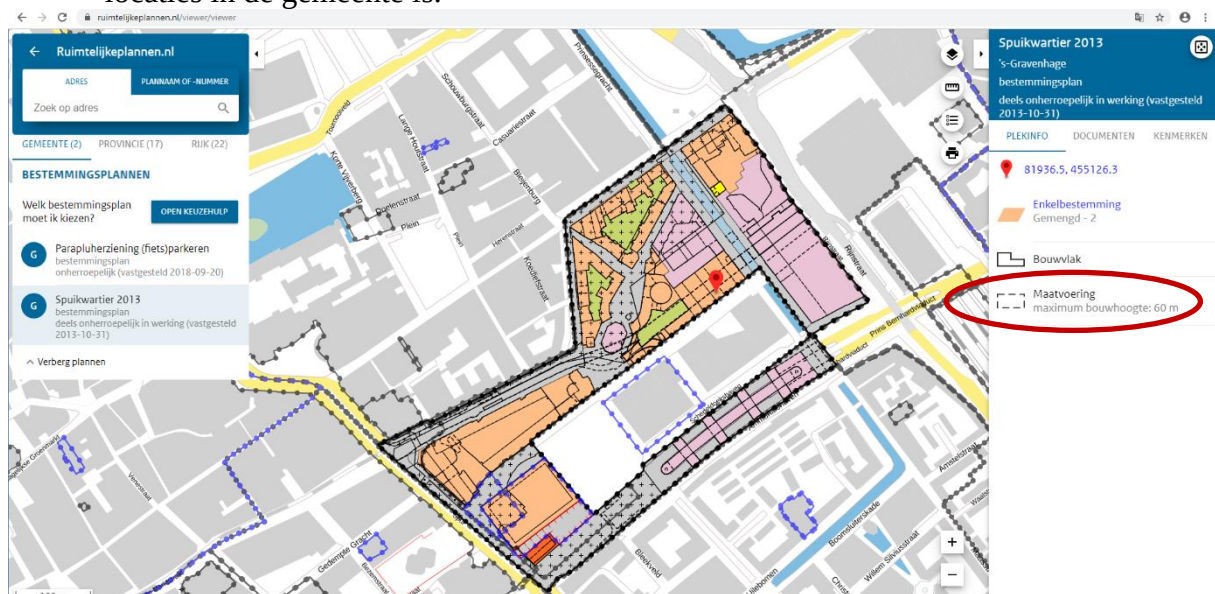
Figuur 4. Voorbeeld van filters in de DSO-viewer. Indien volgens ambitieniveau 2 geannoteerd wordt is het voor de gebruiker mogelijk op deze filters te zoeken.

3.4. Annoteren volgens ambitieniveau 3

Het derde ambitieniveau gaat uit van het uitgebreid annoteren van regels. De belangrijkste toepassing van deze annotatie is dat op de kaart overzicht wordt verkregen van de normen die gelden. Een voorbeeld uit Ruimtelijkeplannen.nl is opgenomen in de figuur hierna waar rechts

de norm qua bouwhoogte getoond wordt zonder dat de gehele juridische regel hoeft te worden geraadpleegd. Dit leidt er voor de verschillende groepen gebruikers bijvoorbeeld toe dat:

- Een professionele gebruiker bij een waterschap in één oogopslag kan zien welke normen gelden met betrekking tot waterveiligheid in een waterschap.
- Een professionele planmaker in één oogopslag kan zien wat de normen voor uitstoot zijn op verschillende locaties in een gebied. Deze informatie kan hij of zij gebruiken om een keus te maken voor wat betreft vestiging.
- Een burger kan in één oogopslag zien wat de maximale bouwhoogte op verschillende locaties in de gemeente is.

Figuur 5. Voorbeeld van de wijze waarop een norm wordt getoond in ruimtelijkeplannen.nl.

4. Wat betekenen de ambitieniveaus voor het Rijk?

Om de gevolgen van het annoteren te analyseren maken we onderscheid tussen drie aspecten:

- Organisatie
- Techniek
- Financiën

4.1. Organisatie

Met betrekking tot organisatie gaan we in op het proces van annoteren en de benodigde competenties van degene die verantwoordelijk zijn voor het annoteren.

4.1.1. Proces

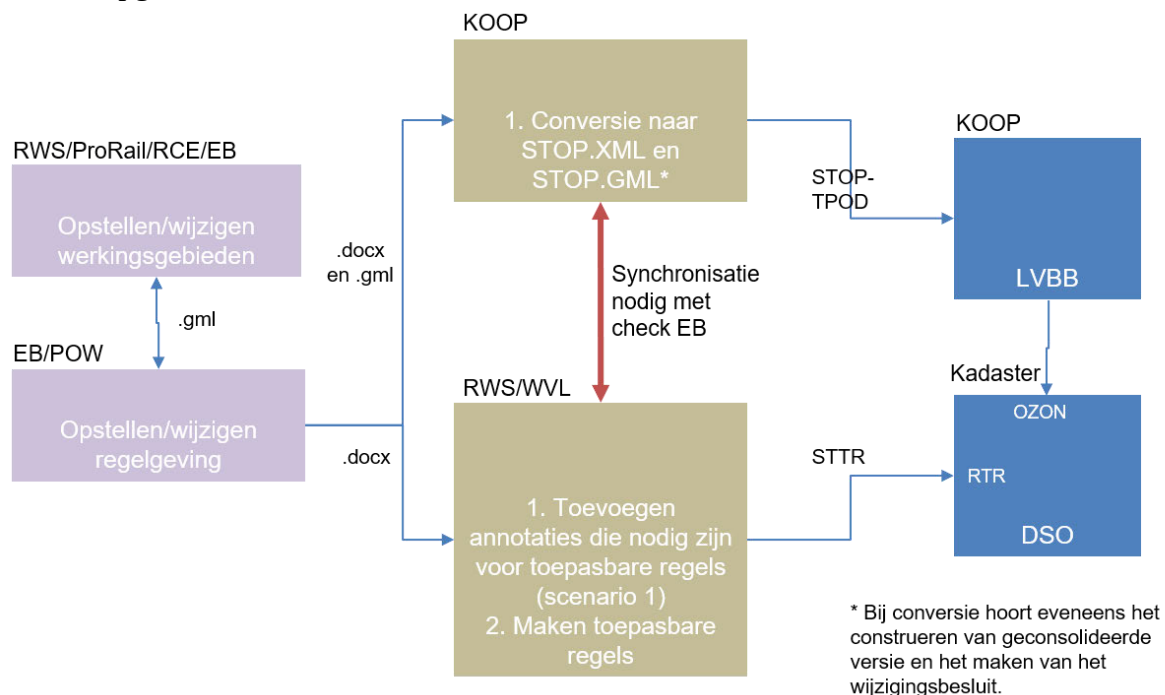
Het proces van annoteren kan op verschillende wijze worden ingericht en is sterk afhankelijk van de gekozen oplossing met betrekking tot het al dan niet centraal inrichten van een Service Team Rijk. Hierna wordt eerst een mogelijke situatie van annoteren tot 2021 beschreven. Vervolgens zijn twee mogelijke processen voor het annoteren na 2021 beschreven: centraal en departementaal. De uiteindelijke vorm hangt af van de keuze met betrekking tot het wel of niet inrichten van een service team rijk.

Situatie tot 2021: samenwerking EB, RWS/WVL en KOOP

Voor annotaties die tot 2021 worden toegevoegd is in figuur 5 een mogelijke werkwijze uitgewerkt. In deze situatie betreft het in eerste instantie de annotaties die nodig zijn om toepasbare regels te koppelen (ambitieniveau 1). Belangrijkste aanvulling ten opzichte van de

huidige werkwijze is dat synchronisatie en een check moet plaatsvinden tussen de door WVL aangebrachte notaties en de STOP-TPOD bestanden die KOOP creëert (rode pijl). Deze stap ontbreekt momenteel.

Deze werkwijze lijkt het meest efficiënt om gebruik te maken van de ervaring en het reeds verzette werk van RWS/WVL. Eventueel kan dit worden aangevuld met een team dat alvast start met de implementatie van software en het leren werken met annoteren zodat snel kan worden opgeschaald.

Figuur 6. Voorstel voor proces om voor 2020 annotaties toe te voegen.

Na 2021: Centraal annoteren

Een eerste scenario betreft het centraal toevoegen van annotaties door een service of ondersteuningsorganisatie (zie figuur hierna). In dit geval leveren individuele departementen besluiten aan in Word en gml waarna centraal de conversie wordt gedaan en annotaties worden toegevoegd. Voor het maken van toepasbare regels zou de huidige werkwijze kunnen worden gehandhaafd waarbij RWS/WVL de toepasbare regels controleert en eventueel aanvult/aanpast.

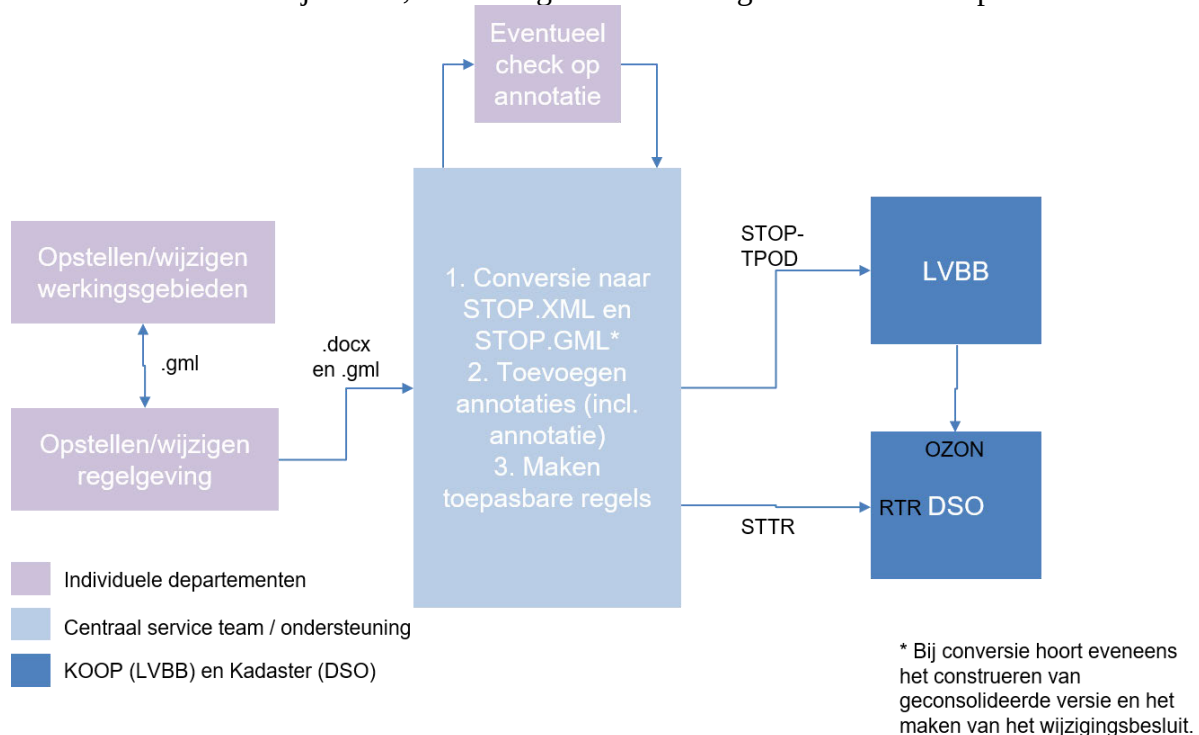
De belangrijkste voordelen van dit scenario zijn:

- Het aantal medewerkers dat met annotaties en eventueel annotatiesoftware moet leren werken is beperkt. Daardoor worden competenties van medewerkers maximaal benut.
- Doordat de annotaties door dezelfde mensen worden toegevoegd ontstaat uniformiteit. Deze uniformiteit is van belang om de bruikbaarheid van het DSO te vergroten (zie hoofdstuk 3)..

De belangrijkste nadelen hebben betrekking op:

- Degene die de regel opstelt is niet degene die de annotatie toevoegt. Het toevoegen van een annotatie kan een interpretatie vergen die het best gemaakt kan worden door degene die de regel heeft opgesteld. In het scenario is daarom een stap toegevoegd waarin de annotaties worden gecontroleerd door het opstellend departement.

- Door het annoteren (en maken van geo) op een andere plek te beleggen dan het opstellen van de regelgeving gaat een deel van het achterliggende principe van de omgevingswet verloren, namelijk dat je integraal nadenkt over wetgeving, geografie en vindbaarheid.
- Er dienen interdepartementaal afspraken te worden gemaakt over verantwoordelijkheden, aansturing en financiering van een centraal punt.

Figuur 7. Mogelijke proces indien voor het centraal verwerken van annotaties wordt gekozen.

Departementaal annoteren

Een tweede scenario is dat departementen zelfstandig verantwoordelijk zijn voor het toevoegen van de annotaties (en het omzetten naar STOP-TPOD). Logischerwijs zijn departementen in dat geval ook zelfstandig verantwoordelijk voor het opstellen van de toepasbare regels.

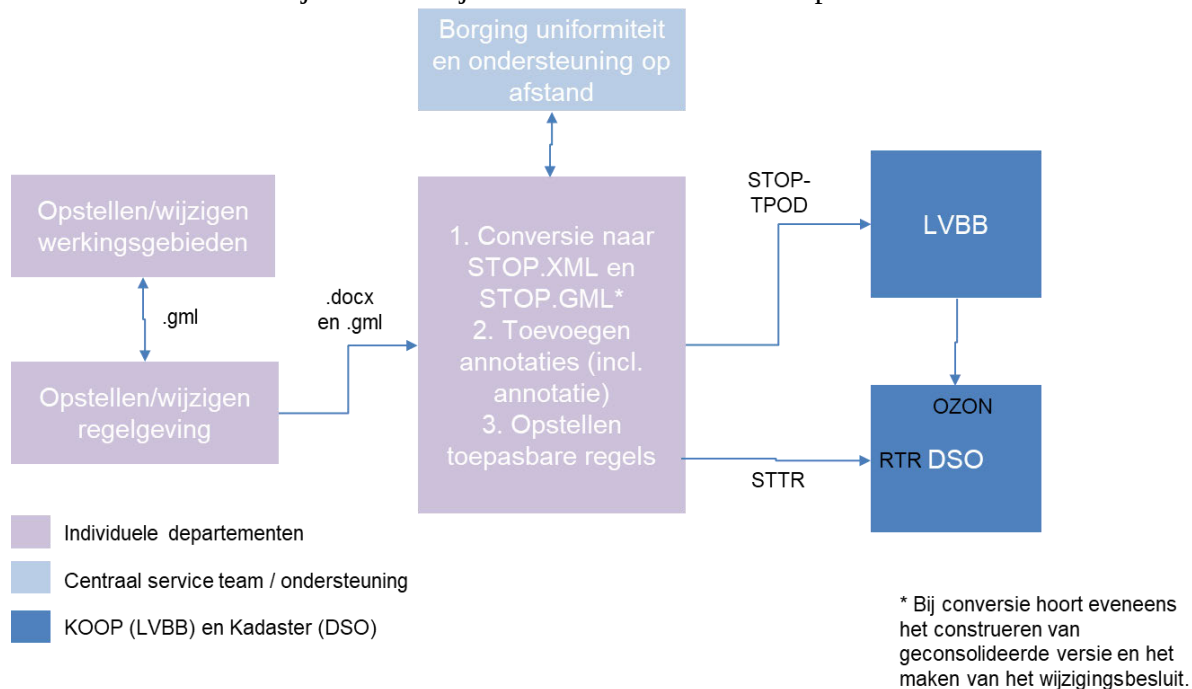
Voordelen in dit scenario zijn:

- Degene die annoteert zit dicht op of is degene die de regelgeving opstelt waardoor een interpretatie eenvoudiger is.
- Departementen hebben individueel de controle op de wijze waarop ze annotaties willen toevoegen en welke toepassingen (bijvoorbeeld software) ze hiervoor willen gebruiken.

De belangrijkste nadelen in dit scenario zijn:

- Departementen kunnen een eigen werkwijze gaan hanteren waardoor uniformiteit in de annotaties verloren gaat. Daarom is in het scenario een centraal team opgenomen met als taak te borgen dat ieder departement op uniforme wijze annoteert.
- In dit scenario dient elk departement zelfstandig medewerkers op te leiden en zelfstandig een keus te maken met betrekking tot software. Dit leidt voor departementen met minder regels in het OW-domein tot inefficiënties.
- Risico's op dialecten waardoor meervoudig bronhouderschap een probleem wordt en mogelijk inconsistenties bij consolidatie ontstaan. Dit meervoudig bronhouderschap is

momenteel niet opgenomen in de standaarden voor het Rijk (het Rijk wordt gezien als één bevoegd gezag). Het team dat uniformiteit dient te borgen zou eventueel ook verantwoordelijk kunnen zijn voor het voorkomen van problemen in de consolidatie.

Figuur 8. Mogelijk proces indien voor het departementaal verwerken van annotaties wordt gekozen.

4.1.2. Competenties

Er is een mix van competenties nodig om annotaties toe te voegen:

- Juridisch. Op basis van proeven met annoteren blijkt dat het van belang is juridische competenties te betrekken bij het annoteren omdat voor verschillende annotaties een interpretatie van de regel nodig is.
- Informatiekundig. Om de annotatie op de juiste wijze (volgens de STOP-TPOD) aan de regel te koppelen is het van belang informatiekundige expertise te betrekken.
- Geografisch-informatiekundig (GIS). Om werkingsgebieden (GML's) te koppelen en te controleren is het van belang te beschikken over GIS-competenties.

Eventueel kan hier beleidsmatige expertise aan worden toegevoegd indien annotaties ter check en accordering aan beleid worden voorgelegd.

4.2. Techniek

Er zijn verschillende mogelijkheden om annotaties toe te voegen aan regels. De voor- en nadelen zijn in de tabel op de volgende pagina toegelicht.

- **Handmatig annoteren.** Een eerste mogelijkheid is dat wordt uitgegaan van het handmatig toevoegen van annotaties. Per regel dient bijvoorbeeld in een tekstverwerkingsprogramma als Word te worden aangegeven welke annotatie het betreft. Naast de tijd per annotatie zal het handmatig omzetten voornamelijk meer tijd kosten om de annotaties in het juiste STOP-XML format te generen. Daarbij is dit foutgevoeliger dan wanneer gebruik wordt gemaakt van softwareoplossingen die dit automatisch in het juiste format opslaat. In dit geval is geen additionele investering in annotatiesoftware nodig.

- **Bestaande softwaretoepassing ter ondersteuning.** Er zijn een aantal bestaande softwaretoepassingen op de markt die gebruikt kunnen worden voor annoteren. Voor het Rijk zouden deze toepassingen met relatief kleine aanpassingen bruikbaar kunnen zijn. In de interbestuurlijke werkgroep is bijvoorbeeld gewerkt met Moxxio en voor het opstellen van toepasbare regels maakt Rijkswaterstaat/WVL gebruik van Cognitatie. In dat geval gaat het toekennen van annotaties aan regels beduidend sneller. Daarnaast is het minder foutgevoelig. In dit geval zullen er licenties moeten worden afgenomen bij een dergelijke partij. De kosten hiervan zijn afhankelijk van het aantal af te nemen licenties. Mogelijk biedt een dergelijke tool de functionaliteit om export in STOP-TPOD te generen waardoor kosten kunnen worden bespaard bij KOOP en SDU die momenteel de conversie uitvoeren.
- **Maatwerk softwareoplossing.** De laatste mogelijkheid is om een maatwerk softwareoplossing te laten realiseren. De grootste meerwaarde voor het Rijk zou in dat geval zijn dat in één keer een grote selectie van regels een bepaalde annotatie kan meekrijgen. Bijvoorbeeld omdat het allemaal instructieregels betreffen. In dit geval zal moeten worden geïnvesteerd in een dergelijke maatwerkoplossing. Zonder marktverkenning is het lastig in te schatten wat hiervoor de kosten zullen zijn. Ook hiervoor geldt dat dit mogelijk kosten zou kunnen besparen bij SDU en KOOP doordat de conversie naar STOP-TPOD daar niet langer nodig is.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat de planning om een softwaretool aan te besteden en te implementeren voor 2021 krap is. Zeker indien ieder departement dit eigenstandig moet doen. Wel is dit een belangrijk traject omdat het risico op lock-in ontstaat indien eenmaal voor een softwaretool is gekozen. In het kader van de annotatiestrategie is alvast verkend aan welke requirements een softwaretool dient te voldoen om bruikbaar te zijn voor het Rijk. Een overzicht van deze requirements met een overzicht van de huidige geboden functionaliteiten door leveranciers is opgenomen in bijlage II.

Voordelen		Nadelen
Handmatig	• Geen investering software • Geen implementatie software	• Tijd per conversie • Kosten per conversie • Foutgevoeliger bij conversie
Bestaande tool	• Beperkte investering (beperkte aanpassingen nodig) • Besparing conversie SDU/KOOP	• Implementatie • Opleiding medewerkers
Maatwerk oplossing	• Minder arbeidsintensief • Besparing conversie SDU/KOOP	• Investeringskosten • Ontwikkeltijd • Implementatie • Opleiding medewerkers

4.3. Financiën

Bij het analyseren van de kosten maken we onderscheid tussen de capaciteit die benodigd is en structurele en incidentele uitgaven die nodig zijn (bijvoorbeeld voor opleiding en software).

4.3.1. Capaciteit

Om een inschatting te maken van de benodigde capaciteit om annotaties door te voeren is een rekenmodel gebruikt. In bijlage I is het rekenmodel toegelicht. De belangrijkste aannames die aan het model ten grondslag liggen zijn:

- We maken onderscheid tussen eenvoudige en complexe annotaties. Complexe annotaties kosten meer tijd omdat er een interpretatieslag nodig is.

- Het verschilt per type techniek (handmatig, bestaande softwaretoepassing of maatwerk softwareoplossing) hoeveel tijd het toevoegen van annotaties kost (zie paragraaf 4.2). Indien handmatig wordt geannoteerd leidt dit tot extra kosten voor de eenmalige omzetting per publicatie en voor foutreductie. Omdat deze kosten per publicatie zijn, zijn de kosten initieel beperkt en structureel hoger (meerdere publicaties per jaar).
- De annotaties die in de verschillende ambitieniveaus worden toegevoegd verschillen per type regel (regel voor iedereen, instructieregel of omgevingswaarderegel).
- Annoteren is innovatief voor het Rijk daarom is een eenmalige post opgenomen voor onvoorziene uitgaven die nodig zijn om te leren werken met annoteren.
- Er is een marge gerekend om rekening te houden met coördinerende taken en de productiviteit van medewerkers bij dergelijke inspannende werkzaamheden.

Annoteren bij initiële publicatie (eenmalig)

In de tabel hierna zijn de gevolgen voor de capaciteit met voor- en nadelen van de verschillende opties samengevat. De tijdsinzet in de tabel is uitgedrukt in uren.

Tijd in uren	Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Voordelen	Nadelen
Handmatig	204 – 258	850 – 1.170	1.292 – 1.746	3.924 – 5.490	Geen software nodig	Tijd per conversie Foutgevoeligheid conversie
Bestaande tool	104 – 130	672 – 976	868 – 1.230	2.876 – 4.232	Kosten voor tool beperkt Mogelijke besparing conversie SDU/KOOP	Opleiding en implementatie tool nodig
Maatwerk-tool	20 – 26	574 – 854	644 – 954	2.620 – 3.914	Meer automatische verwerking Mogelijke besparing conversie SDU/KOOP	Investeringskosten voor maatwerk softwaretool

Tabel 2. Samenvatting benodigde capaciteit voor het initieel toevoegen van annotaties voor de verschillende ambitieniveaus met voor- en nadelen.

Beheren van annotaties (structureel jaarlijks)

Na de initiële publicatie wijzigen regels geregeld. Met betrekking tot annotaties kan dit twee gevolgen hebben:

- Indien een regel wordt aangepast dient te worden gecontroleerd of de annotaties die zijn aangemerkt nog correct zijn. Zo zou bijvoorbeeld een omgevingsnorm kunnen wijzigen waardoor die ook in de annotatie ‘normwaarde’ dient te worden aangepast.
- Indien nieuwe regels worden toegevoegd dienen de annotaties te worden meegeleverd om deze op dezelfde wijze zichtbaar te krijgen in het DSO.

Het hangt af van het aantal regels dat gewijzigd wordt hoeveel tijd dit kost. In de tabellen hierna is het aantal gewijzigde regels per departement binnen de scope van de omgevingswet de afgelopen jaren weergegeven. De eerste tabel geeft het aantal gewijzigde regels in de scope van de Omgevingsregeling weer. De tweede tabel geeft het aantal gewijzigde regels in de scope van de AMvB's weer.

# artikelen	2016	2017	2018	Gemiddeld per jaar
IenW	73	81	40	65
BZK	7	3	11	7
JenV	-	-	-	-
Defensie	-	-	-	-
EZK/LNV ⁵	-	84	19	34
OCW	10	-	-	3

Tabel 3. Indicatie aantal gewijzigde artikelen per departement in regels binnen scope Omgevingsregeling (gebaseerd op wijzigingen in wetstechnische informatie op wetten.nl op basis van regelingen in scope omgevingsregeling, zie: <https://www.omgevingswetportaal.nl/binaries/omgevingswetportaal/documenten/publicaties/2019/02/01/scope-omgevingsregeling/Overzichtstabel+Scope+Omgevingsregeling+-+Invoeringsregeling+en+Aanvullingsregeling+feb+2019.pdf>).

# artikelen	2016	2017	2018	Gemiddeld per jaar
IenW	119	85	7	70
BZK	-	14	22	12
JenV	-	-	-	-
Defensie	-	-	-	-
EZK/LNV ⁶	16	53	1	23
OCW	6	4	-	3

Tabel 4. Indicatie aantal wijzigingen per departement in regels binnen scope AMvB's zoals ingetrokken met invoeringsbesluit (gebaseerd op wijzigingen in wetstechnische informatie op wetten.nl).

Aangegeven is dat het aannemelijk is dat het aantal wijzigingen de komende jaren hoger ligt vanwege terughoudendheid met publiceren voor inwerkingtreding en reparaties. We nemen daarom aan dat de aantallen twee keer zo hoog liggen in de komende jaren. De aantallen in de tabellen hiervoor geven nog geen beeld in de verhouding tussen het aantal nieuwe regels en het aantal gewijzigde regels. Als we aannemen dat voor elke wijziging een volledig check nodig is ten aanzien van de annotaties die net zoveel tijd kost als het doorvoeren van de annotaties zelf leidt dit bij niveau 2 (gerichte service annotaties) tot maximaal 300 uur per departement per jaar. Daarbij zijn de aannames gehanteerd die identiek zijn aan de aannames in paragraaf 4.3.1.

4.3.2. Structurele en incidentele materiele uitgaven

Naast de capaciteit die nodig is om te annoteren zullen er investeringen moeten worden gedaan om annoteren mogelijk te maken. We maken daarbij onderscheid tussen structurele en incidentele kosten.

Structureel

Qua structurele kosten zal naast capaciteit vooral het beheer en onderhoud van software tot kosten leiden. Deze kostenpost is afhankelijk van de gekozen softwareoplossing (zie paragraaf 4.2). Indicatief liggen deze kosten voor 10 licenties tussen de € 10.000,- en € 15.000,- per jaar.

Incidenteel

Er zijn verschillende kosten die samenhangen met de implementatie van een oplossing:

- Opleiding van medewerkers om met software te leren werken. Indien voor handwerk gekozen wordt zijn deze kosten beperkt. Indien een softwaretool wordt

⁵ Inclusief aanpassingen mijnbouwregeling die niet volledig opgaat in Omgevingsregeling.

⁶ Inclusief aanpassingen mijnbouwregeling die niet volledig opgaat in Omgevingsregeling.

geïmplementeerd (bestaand of maatwerk) dienen medewerkers een opleiding te volgen. Deze kosten zijn afhankelijk van de werkwijze (proces) om annotaties toe te voegen. Dit loopt uiteen van ongeveer 5 personen (indien centraal een team verantwoordelijk is voor annoteren) tot ongeveer 3 personen per departement (ongeveer 15 totaal). Uitgaande van één opleidingsdag per medewerker en een halve opleidingsdag voor leidinggevende leidt dit tot € 4.400 tot € 14.000.

- Implementeren softwaresysteem in bestaande systemen. Op dit moment is nog onduidelijk wat het betekent om software in de lokale beheersystemen op te nemen. Mogelijk verschilt dit per departement.
- Afkopen softwarelicenties of laten ontwikkelen maatwerktool. Ook deze kostenpost hangt af van de gekozen softwareoplossing. Als indicatie voor een bestaande softwaretool liggen de kosten tussen de € 60.000,- en € 100.000,- voor de afkoop van 10 licenties. Dit betreft software die alleen geschikt is voor annoteren. Het is aannemelijk dat voor de publicatie een softwarepakket gewenst is met meer functionaliteiten. Dat zit niet in deze inschatting.

4.3.3. Totale kosten

Hierna zijn eerst de incidentele totale kosten en daarna de structurele kosten beschreven.

Incidenteel

Op basis van de analyse in paragraaf 4.3.1. en 4.3.2. hebben we in de tabel hierna de totale kosten opgenomen voor het initieel aanbrengen van annotaties in de regelgeving (AMvB's en OR).⁷ Daarbij is opnieuw onderscheid gemaakt tussen de verschillende ambitieniveaus en tussen handmatig annoteren, annoteren met een bestaande tool en annoteren met een maatwerktool. De overige eenmalige kosten zijn in de laatste kolom opgenomen en deze verschillen per techniek. Om de personele kosten te berekenen zijn we uitgegaan van een interne uitvoering en niet voor de uitbesteding van werkzaamheden. In dat laatste geval liggen de tarieven hoger.

Functionaliteit	Personele kosten				Overige kosten	
	Verplicht Alle regels op kaart	Niveau 1 Hiervoor + vergunningscheck, vergunningsaanvraag	Niveau 2 Hiervoor + filteren regels op kaart	Niveau 3 Hiervoor + normen/waarden op kaart		
Handmatig	€ 18.800 – € 23.700	€ 78.200 – € 107.640	€ 118.900 – € 160.600	€ 361.000 – € 505.100	Foutreductie en eenmalige omzetting	€ 3.000 tot € 5.000
Bestaande tool	€ 9.600 – € 12.000	€ 61.900 – € 89.800	€ 79.900 – € 113.200	€ 264.600 – € 389.300	Opleiding	Beperkt
					Aanschaf softwarelicenties	€ 60.000 tot € 100.000
					Opleiding	€ 4.400 tot € 14.000
					Implementatie software	Onbekend
Maatwerk-tool	€ 1.840 – € 2.400	€ 52.800 – € 78.600	€ 59.200 – € 87.800	€ 241.000 – € 360.100	Aanschaf softwarelicenties	Marktverkenning nodig
					Opleiding	€ 4.400 tot € 14.000
					Implementatie software	Onbekend

Tabel 5. Totale kosten voor initieel aanbrengen van annotaties.

⁷ Om te komen tot een inschatting van de kosten voor capaciteit is uitgegaan van het tarief voor overheidsmedewerkers in schaal 13 inclusief overhead, zie: <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/255766/handleiding-overheidstarieven-2019.pdf>. Deze schaal is afgestemd met de kostenanalyse voor het Service Team Rijk.

Structureel (beheer)

In de tabel hierna zijn op een soortgelijke wijze de structurele kosten voor het beheer van annotaties opgenomen. Deze zijn voornamelijk gebaseerd op het aanpassen van annotaties bij wijzigingen (hoe meer annotaties zijn toegevoegd hoe meer tijd dit kost) en het beheer van software. Voor de benodigde capaciteit is gerekend met het totale aantal wijzigingen (zie tabel 3 en 4) vermenigvuldigd met 2, vanwege te verwachte extra wijzigingen de komende jaren. Daarbij is uitgegaan van een evenredige verdeling over de verschillende type regels.

Functionaliteit	Personele kosten				Overige eenmalige kosten	
	Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3		
	Alle regels op kaart	Hiervoor + vergunningscheck, vergunnings-aanvraag	Hiervoor + filteren regels op kaart	Hiervoor + normen/waarden op kaart		
Handmatig	+/- € 1.250	+/- € 7.400	+/- € 10.200	+/- € 29.400	Foutreductie en eenmalige omzetting	€ 30.000 tot € 50.000 (uitgaande van 10 wijzigingen per jaar)
Bestaande tool	+/- € 660	+/- € 6.400	+/- € 9.300	+/- € 24.700	Beheer software	€ 12.000 tot € 15.000
Maatwerk-tool	+/- € 150	+/- € 4.800	+/- € 7.900	+/- € 23.100	Beheer software	Marktverkenning nodig

Tabel 6. Totale structurele kosten voor beheer van annotaties bij wijzigingen.

5. Randvoorwaarden

Dit hoofdstuk gaat in op een aantal randvoorwaarden. Ten eerste wordt de volwassenheid van de techniek (standaard en DSO) beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de stabiliteit van de regelgeving en tot slot wordt de verhouding met andere bevoegd gezagen beschreven.

5.1. Volwassenheid techniek

Er dient aan een aantal technische randvoorwaarden te zijn voldaan voordat annoteren zinvol mogelijk is. Deze randvoorwaarden volgen uit een analyse van een aantal technische risico's:

- Annotaties moeten opnieuw worden gedaan omdat de waardenlijsten waarop annotaties gebaseerd zijn wijzigen. Een randvoorwaarden is daarom dat de waardenlijsten uitontwikkeld zijn. De verwachting is dat de waardenlijsten begin 2020 voldoende uitontwikkeld zijn om te kunnen annoteren.
- Annotaties kunnen niet worden aangepast of toegevoegd na publicatie omdat het muteren van annotaties nog niet ontwikkeld is in de standaard. Een randvoorwaarden is daarom dat de standaard voldoende volwassen is voordat met annoteren wordt gestart. De planning in de roadmap van KOOP leidt ertoe dat het toevoegen van annotaties bij gepubliceerde regels eind 2020 / begin 2021 in het DSO gerealiseerd is.
- Het is niet mogelijk de annotaties bij de gepubliceerde regels te voegen. Bij initiële publicatie moet het in het werkproces mogelijk zijn om annotaties te converteren naar STOP-TPOD. De huidige conversie van de regels voor het Rijk verloopt via KOOP. KOOP heeft aangegeven in 2020 niet klaar te zijn voor het toevoegen van annotaties aan de STOP-TPOD standaard. Dat betekent dat een alternatieve oplossing dient te worden gezocht indien annoteren bij initiële publicatie in 2020 wenselijk is.
- Fouten in de conversie leiden tot foutief gekoppelde annotaties. Indien handmatig wordt geannoteerd is de foutgevoeligheid groter omdat in software toepassingen kunnen

worden toegevoegd die kans op fouten minimaliseren. Het is daarom wenselijk eerst een softwaretool te implementeren.

5.2. Stabiliteit regelgeving

Voordat annotaties worden toegevoegd is het van belang dat de regels waarop die annotaties worden aangebracht stabiel zijn. Dat wil zeggen dat het aantal veranderingen beperkt is. Indien regels veranderen ontstaat namelijk het risico dat de annotatie moet worden aangepast en werk dubbel moet worden gedaan. In 2020 wordt de regelgeving in verschillende tranches gepubliceerd, waarbij de tranches elkaar kunnen beïnvloeden. Ten eerste is nog niet definitief besloten of de AMvB's (Bal, Bbl, Bkl, OB) in de STOP-TPOD worden gepubliceerd. Indien dit niet het geval is kunnen voor dit, grootste, deel van de regelgeving geen annotaties worden toegevoegd en zullen de regels überhaupt niet in het DSO te zien zijn. .

Indien de AMvB's in 2020 wel via de STOP-TPOD worden gepubliceerd beïnvloeden de verschillende besluiten elkaar als volgt:

- November 2019 publicatie Omgevingsregeling;
- September/oktober 2020 publicatie Invoeringsregeling
- September/oktober 2020 publicatie Aanvullingsregeling geluid
- September/oktober 2020 publicatie Aanvullingsregeling bodem
- September/oktober 2020 publicatie Aanvullingsregeling natuur
- September/oktober 2020 publicatie Aanvullingsregeling grond
- November 2020 publicatie geconsolideerde AMvB's

Eventueel komen hier nog andere wijzigingen bij zoals een veegwet, -besluit en/of -regeling.

5.3. Verhouding met andere bevoegd gezagen

Tot slot is de waarde van annotaties om te zoeken/filteren beperkt indien niet alle regels op een locatie op een uniforme wijze zijn geannoteerd (zie paragraaf 3.3). Het is daarom van belang te weten van welk bevoegd gezag op welk moment de regels in het DSO zichtbaar worden. Hierna is per bevoegd gezag laag aangegeven hoe de regels naar verwachting in DSO worden opgenomen:

- Gemeenten hebben tot 2029 de tijd om de omgezette bestemmingsplannen aan te passen en als omgevingsplan te tonen in het DSO. Dat betekent dat tussen 2021 en 2029 stapsgewijs de omgevingsplannen van gemeenten steeds meer (geannoteerd) in DSO zullen verschijnen.
- Waterschappen hebben tot uiterlijk 2023 de tijd om hun juridische regels gereed te hebben.
- Provincies zullen als eerst van de decentrale overheden hun juridische regels gereed hebben. Net als het Rijk zullen de provincies op 1 januari 2021 gebruik maken van de juridische regels binnen het stelsel van de omgevingswet.

Bijlage I. Onderbouwing capaciteit

De capaciteit die nodig is hangt af van het aantal annotaties en de complexiteit van de annotaties. Op basis van de praktijkproeven blijkt dat een deel van de annotaties relatief eenvoudig aan te brengen is omdat eenvoudig vast te stellen is om wat voor classificatie het gaat. Dit geldt voor type juridische regel (direct werkende regel, instructieregel of omgevingswaarde), thema en in de meeste gevallen gebiedsaanwijzing/gebiedsaanwijzinggroep en InstructieregelInstrument of InstructieTaakuitoefening. Voor andere annotaties geldt dat substantieel meer tijd per annotatie nodig. Voornamelijk omdat per juridische regel dient te worden afgewogen welke classificatie precies van toepassing is. Veelal is hier kennis van de opsteller voor nodig (bijvoorbeeld door afstemming of doordat de opstellen de classificatie meegeeft).

Verder is de capaciteit sterk afhankelijk van de software die wordt gebruikt om te annoteren. Er zijn verschillende softwareoplossingen in de markt beschikbaar. Voor het Rijk gelden twee functionaliteiten die in software geboden kunnen worden die de uitvoeringslasten aanzienlijk beperken:

- Bulk annoteren mogelijk maken (bijvoorbeeld alle regels in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving in één keer de regelkwalificatie instructieregel meegeven).
- Het geautomatiseerd inlezen van in tekst opgestelde regels naar juridische regels die geannoteerd kunnen worden in de software tool.

Bij het bepalen van de benodigde tijd per annotatie baseren we ons op verschillende situaties voor wat betreft beschikbare software (zie paragraaf 4.2):

- **Handmatig annoteren.** Voor eenvoudige annotaties nemen we aan dat het handmatig annoteren tussen de 0,8 en 1 minuten per annotatie kost. Voor meer complexe annotaties (waarbij afstemming en/of interpretatie vereist is) nemen we aan dat het tussen de 7 en 10 minuten per annotatie betreft. Naast de tijd per annotatie zal het handmatig omzetten voornamelijk meer tijd kosten om de annotaties in het juiste STOP-XML format te generen. Daarbij is dit foutgevoeliger dan wanneer gebruik wordt gemaakt van softwareoplossingen die dit automatisch in het juiste format opslaan. We gaan ervanuit dat dit voor twee mensen 2 tot 3 dagen werk is per publicatie. Initieel zijn de kosten daardoor beperkt maar voornamelijk structureel zal dit tot additionele kosten leiden.
- **Bestaande softwaretoepassing ter ondersteuning.** De tijd voor eenvoudige annotaties is dan bij benadering 0,4 tot 0,5 minuut per annotatie. Voor complexe annotaties betreft het 6 tot 9 minuten per annotatie.
- **Maatwerk softwareoplossing.** Voor complexe annotaties levert dit geen tijdswinst op maar eenvoudige annotaties kunnen hierdoor bij benadering in 0,1 minuut per annotatie.

In tabel 8 is per ambitieniveau samengevat hoeveel eenvoudige en hoeveel complexe annotaties onderdeel van het ambitieniveau zijn.

		Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Direct werkende regels	Eenvoudig	2	1 (Bal en Bbl)	3 (2 voor Bal en Bbl)	1
	Complex	0	1 (Bal en Bbl)	1 (behalve Bal en Bbl)	3
Instructieregels	Eenvoudig	2	-	5	0
	Complex	0	-	0	2
Omgevingswaarde regel	Eenvoudig	2	-	2	0
	Complex	0	-	0	2

Tabel 8. Aantal annotaties per ambitieniveau per type regel, onderverdeeld naar eenvoudig of complex.

Om een uitspraak over de benodigde capaciteit te kunnen doen maken we onderscheid tussen initiële publicatie en het doorvoeren van wijzigingen na inwerkingtreding 1 januari 2021.

Een artikel kan uit meerdere regels (bijvoorbeeld verschillende leden bestaan) die apart van elkaar moeten worden geannoteerd indien de annotatie verschilt. Per regeling is het niet mogelijk om aan te geven om hoeveel regels het gaat. Wel is het aantal artikelen per regeling bekend. De verwachting is dat in de meeste gevallen annotaties per artikel mogelijk zijn. Per regeling kan een indicatie gegeven worden van het type regel (regel voor iedereen, instructieregel of omgevingswaarderegel). In de tabel hierna is het aantal regels en de verhouding in type regels weergegeven.

	Aantal artikelen, inclusief aanvullingssporen	% regel voor iedereen	% instructieregel	% omgevingswaarde regel
BKL	574	0%	97%	3%
BAL	2076	100%	0%	0%
BBL	513	100%	0%	0%
OB	203	100%	0%	0%
OR	517	70%	30%	0%

Tabel 9. Aantal artikelen per regeling, exclusief regels IR en IB. Daarnaast een indicatie van het type regels per regeling.

Op basis van het aantal complexe en eenvoudige annotaties per ambitieniveau, het aantal te annoteren regels en de tijd die het per eenvoudige of complexe annotatie kost kan de benodigde tijd om de initiële regels te annoteren per ambitieniveau worden berekend. Dit kan zowel worden gedaan voor de situatie waarin handmatig wordt geannoteerd, de situatie waarin met behulp van een bestaande softwaretool wordt geannoteerd en de situatie waarin een maatwerktool wordt ontwikkeld. In de tabellen hierna is de benodigde tijd per type regel in minuten opgenomen voor deze situaties. Het annoteren is innovatief voor het Rijk. In verband met opstartkosten (het beproeven en het mogelijk over moeten doen van werk in de opstartfase) is rekening gehouden met een post onvoorzien van 50%. Daarnaast is rekening gehouden met een marge 50% voor coördinerende taken en het feit dat annoteren een werkzaamheid is die een hoge mate van concentratie vergt waardoor de productiviteit lager zal zijn.

Handmatig annoteren	Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Regel voor iedereen	5.046 - 6.308	24.337 – 33.657	34.693 - 47.308	103.448 - 145.079
Instructieregel	1.139 - 1.424	1.139 - 1.424	3.987 - 4.983	13.953 - 19.221
Omgevingswaarde regel	28 - 34	28 - 34	55 - 69	296 - 413
Totaal in minuut	6.213 - 7.766	25.504 – 35.115	38.735 - 52.360	117.697 - 164.713
Totaal in uur	104 - 129	425 – 585	646 - 873	1.962 - 2.745
Totaal inclusief onvoorzien en marge	204 – 258	850 – 1.170	1.292 – 1.746	3.924 – 5.490

Tabel 10. Tijd die nodig is om te annoteren in de verschillende ambitieniveaus indien handmatig geannoteerd wordt.

Bestaande tool om te annoteren	Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Regel voor iedereen	2.523 - 3.154	19.571 - 28.580	23.990 - 34.409	75.508 - 111.370
Instructieregel	570 - 712	570 – 712	1.993 - 2.492	10.536 - 15.305
Omgevingswaarde regel	14 - 17	14 – 17	28 - 34	234 - 344
Totaal in minuut	3.106 - 3.883	20.155 – 29.309	26.011 - 36.935	86.278 - 127.019
Totaal in uur	52 - 65	336 – 488	434 - 615	1.438 - 2.116
Totaal inclusief onvoorzien	104 – 130	672 – 976	868 – 1.230	2.876 – 4.232

Tabel 11. Tijd die nodig is om te annoteren in de verschillende ambitieniveaus indien geannoteerd wordt met behulp van bestaande softwaretool.

Maatwerktool om te annoteren	Verplicht	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
Regel voor iedereen	505 - 631	17.086 - 25.473	18.944 - 28.101	69.452 - 103.800
Instructieregel	114 - 142	114 - 142	399 - 498	8.941 - 13.312
Omgevingswaarde regel	3	3	5,5 - 6	212 - 316
Totaal in minuut	621 - 777	17.203 – 25.618	19.348 - 28.606	78.606 - 117.429
Totaal in uur	10 - 13	287 – 427	322 - 477	1.310 - 1.957
Totaal inclusief onvoorzien	20 – 26	574 – 854	644 – 954	2.620 – 3.914

Tabel 12. Tijd die nodig is om te annoteren in de verschillende ambitieniveaus indien geannoteerd wordt met behulp van maatwerk softwareoplossing.

Bijlage II. Overzicht requirements ten behoeve marktuitlevraag

In de tabel hierna is een overzicht opgenomen van mogelijke requirements voor software-ondersteuning. Op basis van het MoSCoW principe zijn de requirements geclassificeerd voor het Rijk. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen requirements die noodzakelijk zijn (must), requirements die wenselijk zijn (should), requirements die mogelijk meerwaarde bieden (could) en requirements die standaard bij de software komen maar niet nodig zijn voor het Rijk (will). Groene requirements zijn geclassificeerd als must voor het Rijk. Gele en grijze requirements zijn should, respectievelijk could. De requirements h

Applicatie/ Subrequirement	Requirement	Documentatie	Rijk
Omgevingsbeleid component	OB00 Voldoet aan STOP-TPOD	Kunnen voldoen aan nieuwste versie van STOP-TPOD. Voor eisen verwijzen we in algemene zin naar de documentatie bij de standaard.	Must
Omgevingsbeleid component	OB01 Kunnen synchroniseren met landelijke voorziening	Kunnen ophalen van regelingen (omgevingsvisie, programma, omgevingsplan) uit LVBB dan wel DSO-LV OZON conform STOP-TPOD	Must
Regelingcomponent	OB00 Kunnen aanbieden van tekst en geometrie als eenheid	Kunnen combineren van tekst en geometrie als eenheid volgens STOP-TPOD	Must
Regelingcomponent	OB01 Kunnen leggen van de relatie juridische regels en toepasbare regels	* Kunnen leggen van een relatie tussen juridische en toepasbare regels..	Could
Regelingcomponent	OB02 Kunnen tijdreizen in regelingen	* Kunnen inzien van oude, huidige en nieuwe regelingen. * Kunnen zien van verschillen (wijzigingen) in regelingen. Onder kunnen ondersteunen van samenwerking verstaan we: * Kunnen gebruiken van DSO-LV upload/download API voor regelingen (in STOP-TPOD)	Could
Regelingcomponent	OB03 Kunnen ondersteunen van samenwerking	* Kunnen ontvangen van notificatie als nieuwe documentatie dan wel regeling beschikbaar is * Kunnen viewen van regelingen (inclusief regelingen in wording) * Kunnen aangeven dat (ander) bevoegd gezag in bepaald gebied een regeling aan het aanpassen is in geval van meervoudig bronhouderschap (zaakgericht) * Kunnen ondersteunen van voorkomen van fouten door wijzigen van zelfde artikel door verschillende medewerkers.	Could
Regelingcomponent	OB04 Kunnen ondersteunen van tegelijk werken aan plan binnen organisatie	* Kunnen bieden van inzicht aan gebruiker van elkaars werkzaamheden * Kunnen samenvoegen van wijzigingen	Could
Regelingcomponent	OB05 Kunnen ondersteunen bij samenloop	* Onder samenloop wordt de situatie verstaan waarin een tekstuele afhankelijkheid tussen twee (of meer) wetsvoorstellen (of met betrekking tot een wet die nog niet in werking is getreden) bestaat terwijl de procedures van totstandkoming in de tijd onafhankelijk van elkaar verlopen.	Should
Regelingcomponent	OB06 Kunnen bieden van kwaliteitsbewaking	Hieronder wordt verstaan: * Tijdens het opstellen de tekst en geometrie valideren op zaken als: verplichte velden ingevuld, gesloten zijn van geometrie, eventuele verplichte annotaties etc.	Could
Regelingcomponent	OB07 Kunnen bieden van inzicht in inhoud van regeling	Kunnen bevragen van de dataset behorende bij de regeling. Hierbij valt te denken aan: * kunnen tonen van locatie in combinatie met annotatie * kunnen tonen van annotatie in combinatie met andere annotatie.	Could
Regelingcomponent	OB08 Kunnen vergelijken van (onderdelen van) regelingen	Kunnen vergelijken van regelingen (oud, huidig en toekomstig) met als doel het detecteren van de verschillen tussen de regelingen.	Could
Regelingcomponent	OB09 Kunnen leggen van relatie tussen eigen omgevingsdocument en ander omgevingsdocument	Kunnen vastleggen van de relatie tussen de regels die vastgesteld worden in de diverse onderdelen (visie, programma, plan en toepasbare regels). Doel: Intern toetsen van de impact van de samenhang van de regels tussen deze onderdelen (visie, programma, plan en toepasbare regels).	Should

Tekstcomponent	OBT01 Kunnen wijzigen en intrekken van juridische regels en waarden	Kunnen wijzigen (incl. toevoegen) en intrekken (verwijderen) van regels:	Must
Tekstcomponent	OBT02 Kunnen annoteren van juridische regels, en waarden (juridisch spoor)	Kunnen annoteren van juridische- en beleidsregels, waarden en werkingsgebied. (In LVBB het juridisch spoor genoemd.)	Must
Tekstcomponent	OBT03 Kunnen annoteren ten behoeve van het servicespoor	* Kunnen annoteren ten behoeve van het servicespoor. * Hieronder valt ook: Kunnen annoteren van individuele woorden in een regeling. Bijvoorbeeld: kunnen aangeven dat de tekst een omgevingswaarde betreft.	Must
Tekstcomponent	OBT04 Kunnen toevoegen van metadata aan een regeling	Kunnen toevoegen van metadata aan regeling zoals gedefinieerd in STOP (IMOP).	Must
Tekstcomponent	OBT05 Kunnen leggen van een relatie met geometrie	Kunnen uitwisselen van gegevens met geometriecomponent en daarmee leggen van relatie tussen tekst en geometrie.	Must
Tekstcomponent	OBT06 Kunnen ondersteunen van waardelijsten	* Kunnen ondersteunen van waardelijsten zoals gedefinieerd binnen STOP-TPOD en voor het omgevingsplan uitgewerkt in document 17 van de standaard. * Kunnen aanpassen van de waardelijst. * Kunnen importeren van waardelijst.	Must
Tekstcomponent	OBT07 Kunnen interacteren met de DSO stelselcatalogus	Kunnen interacteren met de DSO stelselcatalogus, hieronder vallen sub-requirements: * Gebruiken van begrippen uit Stelselcatalogus * Begrippen toevoegen aan Stelselcatalogus	Could
Geometrie component	OBG01 Kunnen tekenen en wijzigen van geometrie	Kunnen tekenen en wijzigen van een geometrie.	nvt
Geometrie component	OBG02 Kunnen overnemen van geometrie	Hieronder wordt verstaan: * Kunnen importeren van geometrie middels extern bestand (GIS / CAD applicatie) * Kunnen overnemen van geometrie via applicatie service	nvt
Geometrie component	OBG03 Kunnen leggen van een relatie met tekst	Kunnen leggen van een relatie met (onderdelen) van tekst uit de tekstcomponent.	Must
Geometrie component	OBG04 Kunnen ophalen en overnemen van geometrie en ID uit (basis)registraties	Hieronder wordt verstaan: * Het kunnen ophalen van objecten en gegevens uit de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en Basisregistratie Kadaster (BRK) en gemeentelijke Kernregistraties. * Het kunnen relateren van het werkingsgebied van een omgevingsregel aan een object uit de basis- of kernregistraties. * Kunnen ophalen van ambtsgebied.	nvt
Geometrie component	OBG05 Kunnen ondersteunen van 3D	Kunnen ondersteunen van 3D.	nvt
Werkproces component	OBWP01 Kunnen besturen van gehele werkproces (generiek voor omgevingsbeleid)	Kunnen besturen van werkproces voor het opstellen van omgevingsdocumenten	Could
Publicatie component	OBP01 Kunnen genereren van was/wordt instructies	Hieronder wordt verstaan: * Kunnen detecteren van de verschillen (op basis van de STOP) tussen oude en nieuwe versies van de regeling (tekst, annotaties en datacollecties waaronder geometrie) (was-wordt). * Kunnen genereren van een was-wordt instructie welke aan het (wijzigings)besluit wordt toegevoegd.	Must
Publicatie component	OBP02 Kunnen consolideren van de regeling	Hieronder wordt verstaan: * het over elkaar heen leggen van (eerder gemaakte) was-wordt-mutaties uit wijzigingsbesluiten tot een geconsolideerde regeling	Could
Publicatie component	OBP03 Kunnen doorgeven van relevante procedure gegevens	* Denk hierbij aan kunnen aangeven van af en tot wanneer een besluit in werking treedt.	Must
Publicatie component	OBP04 Kunnen publiceren van initiele versie van regeling	Kunnen publiceren van eerste versie van de regeling waarna volgende publicaties wijzigingsbesluiten zijn.	Should
Publicatie component	OBP05 Kunnen valideren van besluiten via LVBB	Kunnen valideren van besluit via LVBB validatie service.	Should
Publicatie component	OBP06 Kunnen aanleveren van besluiten aan LVBB	Hieronder wordt verstaan: * Kunnen aanleveren van initieel- of wijzigingsbesluit naar de LVBB volgens STOP-TPOD om besluit beschikbaar te stellen en bekend te	Must

		maken. * Kunnen gebruiken van digikoppeling voor aanlevering aan LVBB	
Publicatie component	OBP08 Kunnen archiveren van besluiten	Hieronder wordt verstaan: * Kunnen archiveren van besluiten in STOP/TPOD * Kunnen aanleveren van besluiten aan archiefregistratiecomponent	Should
Viewercomponent	OBV01 Kunnen tonen van omgevingsbeleid op een kaart	* Kunnen tonen van omgevingsbesluit op een kaart op basis van STOP-TPOD presentatieweergave * Kunnen tonen van wijzigingen in regeling op een kaart op basis van STOP-TPOD presentatieweergave	Could
Viewercomponent	OBV02 Kunnen tonen van omgevingsbeleid als tekst	* Kunnen tonen van omgevingsbesluit als tekst op basis van STOP-TPOD presentatieweergave * Kunnen tonen van wijzigingen in regeling als tekst op basis van STOP-TPOD presentatieweergave	Could
Viewercomponent	OBV04 Kunnen plaatsen van opmerkingen bij tekst dan wel kaart	Mogelijkheid om opmerkingen te plaatsen bij tekst of kaart welke door andere gebruikers kan worden gezien.	Could
Toevoeging Rijk: tekstcomponent	Kunnen inlezen en structureren van word-besluit		Must
Toevoeging Rijk: tekstcomponent	Kunnen annoteren van volledige paragrafen in regelgeving met zelfde annotatie		Should
Niet functioneel betrouwbaar	Nog te specificeren		
Niet functioneel bruikbaar	Nog te specificeren		
Niet functioneel efficiëntie	Nog te specificeren		
Niet functioneel onderhoudbaar	Nog te specificeren		
Niet functioneel overdraagbaar	Nog te specificeren		
Niet functioneel beveiliging	Nog te specificeren		
Niet functioneel functionele correctheid			
Opleiding / implementatie	Nog te specificeren		